

Vårgårda kommun

Strategi

Policy

Program

Riktlinjer

Plan

Regler

Tillgänglighetsplan för allmänna platser och lokaler i Vårgårda kommun

Beslutat av: Kommunfullmäktige

Datum för beslut: 14 april 2010

För revidering ansvarar: Kommunfullmäktige

Ansvarig verksamhet: Samhällsbyggnad

Ansvarig tjänsteman: Chef Samhällsbyggnad

Dokumentet gäller för: Vårgårda kommun

Dokumentet gäller till och med: Revideras vid behov

Innehållsförteckning

1. Inledning.....	3
1.1 Bakgrund.....	3
1.2 Syfte.....	3
1.3 Metod.....	3
1.4 Lagar och förordningar.....	3
1.5 Vem har ansvaret om hinder inte tas bort?.....	4
2. Antagna planer och program i kommunen som berör tillgänglighet.....	5
2.1 Handikappolitiskt program med åtgärdsplan, 2008-2015.....	5
2.2 Översiktsplan Potential Vårgårda 2006-2015.....	5
3. Enkelt avhjälpna hinder.....	6
3.1 Definition.....	6
3.2 Avgränsning/Avvägning.....	6
3.3 Passa på åtgärder.....	7
4. Inventering och förslag till åtgärder i Vårgårda centrum.....	8
4.1 Lokaler.....	8
4.2 Allmän plats.....	8

Bilagor:

Bilaga 1	Översiktskarta
Bilaga 2	Centrumgatan
Bilaga 3	Kungsgatan
Bilaga 4	Hantverksgatan-Skolgatan
Bilaga 5	Trastvägen
Bilaga 6	Torggatan
Bilaga 7	Parkgatan

1. Inledning

1.1 Bakgrund

HANDISAM, myndigheten för handikappolitisk samordning har identifierat åtta områden inom vilka det är viktigt att arbeta med tillgänglighet för en kommun, nämligen:

1. Policy för tillgänglighetsarbetet
2. Ansvarsfördelning för tillgänglighetsarbetet
3. Samverkan med handikapporganisationer och medborgare
4. Rutiner för upphandling/inköp för att handla tillgängliga varor, produkter och tjänster
5. Tillgänglig fysisk miljö
6. Tillgänglig information och kommunikation
7. Kommunen som arbetsgivare (rekrytering, personalutbildning, arbetsmiljöarbete)
8. Budget för tillgänglighetsarbetet

Vårgårda kommun arbetar med flera av ovanstående områden och Tillgänglighetsplanen är en del i arbetet med punkt nummer 5 *Tillgänglig fysisk miljö*.

Samhällets offentliga rum ska vara tillgängliga för alla. Många grupper i samhället upplever brister och hinder i den fysiska miljön, som försvårar och ibland förhindrar självständighet för den enskilda individen. Ett mera tillgängligt samhälle leder till ökad självständighet för individen samt mindre hjälpinsatser och därmed högre livskvalitet. Ökad tillgänglighet skall ses som en investering; något som underlättar för alla.

1.2 Syfte

Syftet med Tillgänglighetsplanen med tillhörande bilagor är att skapa ett instrument för att förbättra tillgängligheten till offentliga byggnader, gator, torg och parker för personer med funktionshinder. En inventering är gjord och av den framgår vad som är på gång och vad som planeras för inom de närmaste åren.

1.3 Metod

I kommunen har en grupp arbetat med tillgänglighetsfrågorna utifrån följande steg:

Steg 1: Studera andra kommuners arbete och annat material som är av betydelse för arbetet.

Steg 2: Inventera ”enkelt avhjälpta hinder”

Steg 3: Ta fram åtgärdsförslag och kostnadsberäkna dessa

Steg 4: Framtagande av tillgänglighetsplan

Steg 5: Prioritering

1.4 Lagar och förordningar

Det finns lagar och regler som berör tillgänglighet och arbetet att skapa ett samhälle där alla kan vara delaktiga och jämlika. För kommunen är det följande lagar som reglerar arbetet:

Regeringsformen

Enligt regeringsformen, 1 kap. 2 §, ska det allmänna verka för att alla människor ska kunna uppnå

delaktighet och jämlikhet i samhället. Det allmänna ska också motverka diskriminering av människor på grund av bland annat funktionshinder.

Kommunallagen

Enligt kommunallagen, 2 kap. 2 §, ska kommuner och landsting behandla sina medlemmar lika, om det inte finns sakliga skäl för annat.

Plan- och bygglagen

I Plan- och bygglagen (PBL) ställs övergripande krav på bebyggelsemiljön. Lagen säger att inom områden med sammanhållen bebyggelse ska miljön utformas så att personer med nedsatt rörelse- eller orienteringsförmåga kan använda området.

Kraven på tillgänglighet skärptes i och med en ny paragraf i PBL (lag 2001:146, 17 kap 21 a § PBL). Enligt den nya paragrafen **måste** enkelt avhjälpna hinder undanröjas för personer med rörelse- och orienteringshinder. Boverket har utarbetat *allmänna råd och föreskrifter* (BFS 2003:19 HIN) om vad detta innebär för statliga myndigheter, kommuner, landsting och privata mark- och lokalägare.

Arbetsmiljölagen

Lagen betonar bland annat att arbetsgivaren måste anpassa arbetsförhållandena ska anpassas till människors olika fysiska och psykiska förutsättningar.

Lagen om offentlig upphandling

Lagen gäller vid offentlig upphandling av byggtreprenader, varor och tjänster samt byggkoncessioner. I lagen står att tekniska specifikationer bör göras med hänsyn till kriterier avseende tillgänglighet för personer med funktionshinder eller utformning med tanke på samtliga användares behov.

Vallagen

En kommun måste använda en vallokal som är tillgänglig för väljare med fysisk funktionsnedsättning. Om kommunen planerar att använda en lokal som inte är tillgänglig måste det ske i samråd med Länsstyrelsen innan beslut tas.

Skollagen

Skollagen säger att utbildningen ska ta hänsyn till elever med behov av särskilt stöd.

Socialtjänstlagen

Socialtjänstlagen säger bland annat att socialnämnden ska arbeta för att människor som av fysiska, psykiska eller andra skäl möter betydande svårigheter i sina liv får möjlighet att delta i samhällets gemenskap och leva som andra.

1.5 Vem har ansvaret om hinder inte tas bort?

De retroaktiva kraven om undanröjande av enkelt avhjälpna hinder i 17 kap 21 a § PBL (plan och bygglagen) förutsätter ett aktivt handlande av den ansvarige ägaren av lokalen eller platsen. Om ägaren inte känner till kraven eller av någon anledning inte vill följa dem krävs det någon form av ingripande från samhällets sida. Det är kommunens uppgift att övervaka efterlevnaden av Plan och Bygglagen. Kontrollen av att ägarna uppfyller kraven är således beroende av aktiva tillsynsinsatser från kommunens sida eller genom anmälningar från allmänheten.

2. Antagna planer och program i kommunen som berör den fysiska tillgängligheten

2.1 Handikappolitiskt program med åtgärdsplan, 2008-2015

Under 2008 antog kommunfullmäktige ”Handikappolitiskt program med åtgärdsplan, 2008-2015”. Det handikappolitiska programmet är kommunens policy för arbetet med tillgänglighet. I programmet finns en punkt som behandlar fysisk tillgänglighet och följande åtgärder tas upp:

- Kommunen ska utveckla och informera om hjälpmedel och bostadsanpassningsmöjligheter.
- Byggnader ska vara så inrättade att bostäder, arbetslokaler och lokaler till vilka allmänheten har tillträde blir tillgängliga för, och kan användas av, personer som har nedsatt rörelse- eller orienteringsförmåga.
- Kommunen ska se till att enkelt avhjälpbara hinder mot tillgänglighet och användbarhet ska undanröjas i befintliga byggnader som innehåller lokaler dit allmänheten har tillträde och på befintliga allmänna platser.
- Kommunen ska enbart köpa in oparfymerade och allergitestade kemikaliska produkter.
- Lekplatser som nyanläggs ska vara tillgängliga för personer med funktionsnedsättning.
- Kommunens badhus ska utrustas med lyftanordning i anslutning till bassängen.
- Hörslingor ska finnas i alla samlingslokaler.
- Information om insatser till personer med funktionsnedsättning ska finnas i en lättläst skrift.
- Kommunen ska genom bostadsplanering tillgodose behoven av anpassade boenden.

2.2 Översiktsplan Potential Vårgårda 2006-2015

I kommunens översiktsplan ”Potential Vårgårda 2006-2015” antagen av Kommunfullmäktige 2006 framgår att målet för verksamheten *Omsorg om funktionshindrade* är att socialnämnden ska verka för att människor som av fysiska, psykiska eller andra skäl möter betydande svårigheter i sin livsföring får möjlighet att delta i samhällets gemenskap och att leva som andra.

Inom kommunens utbyggnadsområden ska mark reserveras för förskolor, skolor och bostäder för äldre samt för personer med funktionshinder. Vidare framkommer som strategier för attraktivt boende att den fysiska miljön samt boendemiljön ska utformas med god tillgänglighet för alla grupper, samt att nytt boende ska etableras där det redan finns goda kommunikationsmöjligheter.

3. Enkelt avhjälpna hinder

3.1 Definition

Enligt definition från Boverkets föreskrifter (BFS 2003:19) avses med *enkelt avhjälpna hinder* ”sådana hinder som med hänsyn till nyttan av åtgärden och förutsättningarna på platsen kan anses rimliga att avhjälpa. De ekonomiska konsekvenserna får inte bli orimligt betungande för fastighetsägaren, lokalhållaren eller näringsidkaren.”

På **allmänna platser** ska till exempel följande hinder undanröjas:

- mindre nivåskillnader
- ojämn markbeläggning
- svårforcerade trottoarkanter
- bristande belysning och balansstöd
- brister i utformning av bilupställningsplatser
- brister i utformning och utrustning av lekplatser.

Med **allmän plats** avses gator, vägar, torg och parker (PBL 5 kap 3 §). ”En förutsättning för att mark ska vara allmän plats är att marken har redovisats som sådan i en detaljplan eller i områdesbestämmelser. Kännetecknande för allmänna platser är att de är allmänt tillgängliga och avsedda för ett gemensamt behov.”

I publika lokaler ska till exempel följande hinder undanröjas:

- mindre nivåskillnader
- tunga dörrar
- felaktigt placerade eller felaktigt utformade manöverdon
- bristande kontrastmarkering och varningsmarkering
- bristande skyltning och brister i ljudnivån
- bristande och bländande belysning
- bristande balansstöd
- brister i utformning och placering av fast inredning

3.2 Avgränsning/Avvägning

Nyttan

Det kan bli aktuellt att prioritera mellan olika åtgärder och i första hand bör då sådana åtgärder prioriteras som har stor nytta för många människor. I det allmänna rådet tas installation av dörröppnare upp som en åtgärd som kan vara rimlig till exempel vid en entrédörr till en domstol, en bank, en välbesökt butik eller ett bibliotek, men som kanske inte är rimlig med hänsyn till nyttan och de ekonomiska konsekvenserna i ett litet skomakeri.

Förutsättningarna på platsen

I det allmänna rådet anges: Vid bedömningen av om ett hinder ska anses enkelt avhjälpna bör hänsyn tas till att ett hinder kan vara enkelt avhjälpna i en situation men inte i en annan. Exempelvis kan det

vara enkelt att komplettera eller ersätta två till tre trappsteg med en ramp om det finns tillräckligt med utrymme, medan det kan vara svårt att göra det i en trång miljö med smala trottoarer.

Ekonomiska konsekvenser

Varje ägare till allmänna platser och publika lokaler ska se till att enkelt avhjälpna hinder mot platsernas och lokalernas tillgänglighet och användbarhet för personer med nedsatt rörelse- eller orienteringsförmåga undanröjs.

I föreskriften framkommer: ...De ekonomiska konsekvenserna får inte bli orimligt betungande för fastighetsägaren, lokalhållaren eller näringsidkaren.

I det allmänna rådet framkommer: ...Vid bedömningen av vad som ska anses vara enkelt avhjälpna hinder bör man dessutom beakta de ekonomiska konsekvenserna för mindre näringsidkare, så att verksamheten inte äventyras.

3.3 Passa på åtgärder

Eftersom det i de flesta fall handlar om förändringar i befintlig miljö, kommer investeringskostnaden att vara starkt beroende av om åtgärderna för att undanröja enkelt avhjälpna hinder kan samordnas med andra planerade åtgärder. Det finns mycket pengar att spara genom att utföra tillgänglighetsåtgärderna samtidigt som man ska åtgärda något annat på samma plats. Planen kan användas som ett instrument vid all ombyggnad av de berörda områdena. Detta innebär även att hinder som inte är enkelt avhjälpna kan åtgärdas.

4. Inventering och förslag till åtgärder i Vårgårda centrum

4.1 Lokaler

En inventering enligt Boverkets författning och allmänna råd har gjorts i de lokaler av allmän karaktär i centrala Vårgårda som kommunen äger och bedriver verksamhet i. Inventeringen har utförts med stöd av Boverkets egen checklista och mall.

Följande lokaler har inventerats:

- Medborgarkontoret, kommunhuset
- Simhallen
- Kulturen
- Sporthallen
- Biblioteket

Många brister har konstaterats vid inventeringen, till exempel felplacerade armbågskontakter för dörröppnare, stora brister i skyltning och markeringar. I många fall saknas automatiska dörröppnare och informationsskyltar helt. Det finns medel avsatta för att genomföra inventerade åtgärder under åren 2009-2010.

4.2 Allmän plats

En inventering enligt Boverkets författningar och allmänna råd har gjorts över ett avgränsat område i Vårgårda tätort, se översiktskarta bilaga 1.

I bilagor 2-7 redovisas inventeringen mer i detalj samt vilka åtgärder som behöver vidtas.

Bilaga 2	Del av Centrumgatan
Bilaga 3	Del av Kungsgatan
Bilaga 4	Del av Hantverksgatan-Skolgatan
Bilaga 5	Del av Trastvägen
Bilaga 6	Del av Torggatan
Bilaga 7	Del av Parkgatan

Som kompletterande handlingar till inventeringen finns även bilder och typritningar. Dessa bilder och typritningar förvaras i pärm hos gatuchef på tekniska kontoret.

Det finns medel avsatta för att genomföra inventerade åtgärder på Centrumgatan och Kungsgatan under åren 2009-2010. För övriga inventerade platser (Hantverksgatan-Skolgatan, Trastvägen, Torggatan, Parkgatan) finns det **inte** avsatta medel för tillgänglighetsanpassning.

Inventering har även gjorts över busshållplatsen i tätorten av både Västtrafik och kommunen. Av inventeringarna framgår att följande åtgärder måste vidtas: justerad kantstenshöjd, taktill markbeläggning och ledstråk till påstigningsläge, anslutande och anpassade gångstråk till hållplats, markbeläggning, nivåskillnader och kanter avfasade samt kompletterande linjemålning.